

sẵn sàng đối phó với tình huống xấu nhất. Ở cơ quan sư đoàn chúng tôi, mọi hoạt động cũng sôi nổi, náo nhiệt hẳn lên; những cuộc họp khẩn cấp, những cuộc giao ban kéo dài, những xe cộ đi về đôn dập cả ngày đêm.

Chúng tôi thường bảo nhau :

— « Đây, không khí con nhà lính lại bắt đầu rồi ! »

Nhất là cánh trẻ bọn tôi cứ thấy háo hức lạ thường. Những ước mơ ra trận trong lòng tôi lại dấy lên, và « máu nghề nghiệp » cũng có thời cơ nổi dậy. Ngoài việc sao chép những công văn chỉ thị, kế hoạch huấn luyện gửi cho các đơn vị, tôi còn lục lại toàn bộ tài liệu sách vở đã cất giữ cẩn thận, đem ra đọc lại, ghi chép, trích đoạn, hướng dẫn thêm cho các đơn vị. Tôi còn biên thư riêng cho thăng Khái, thăng Xòa, nhắc nhở chúng nó chú ý những điểm gì trong huấn luyện và đặc biệt không quên gửi cho chúng nó đầy đủ một bộ học cụ bom mìn, từ tranh vẽ, mô hình đến vật thực... Dù sao đối với bạn bè cũng phải ưu tiên chúng nó một chút chứ!

Cái « hòm bảo bối » của tôi bị người ta quăng quật hết xó nhà này đến xó nhà khác, nay mới được lôi ra bày biện trên bàn. Vừa lau chùi bảo quản, tôi vừa tự hào với cái vốn thu nhặt, tích lũy của mình, từ đầu nổ các kiểu bom thời Tây, thời Mỹ, của các loại bom từ 100 bảng đến 3.000 bảng, các kiểu đầu nổ chậm từ trường hóa học... đến các loại mìn ta, mìn địch: cóc, nháy, hộp díp, chống bộ binh, chống xe tăng... tôi đều có. Lại còn cả mấy quả mìn lá tôi xin được của một anh bạn từ biên giới Tây Nam mới gửi ra cho.

Trong một lớp tập huấn của cán bộ sư đoàn, đồng chí trưởng ban của tôi đã được đồng chí tư lệnh biểu dương về chuẩn bị mô hình học cụ cho bài giảng

về công binh. Chỉ tiếc khi giới thiệu đồng chí trưởng ban lại lẫn lộn đầu nổ này ra đầu nổ khác, hình vẽ này ra hình vẽ khác, làm bọn trợ lý chúng tôi cứ giạt mình thon thót. Cũng may, ở lớp tập huấn toàn các thủ trưởng binh chủng hợp thành cả, nên chẳng ai phát hiện ra. Hơn nữa, trưởng ban của tôi vốn đã không nắm chắc các loại bom mìn lại không đọc kỹ các bài chúng tôi đã viết sẵn, nên khi lên lớp cứ phải giương mục kính lên mà vẫn đọc chỗ nọ xọ chỗ kia.

Một buổi, trong giờ giảng về cấu trúc các loại công sự, khi nói về hầm kéo, trưởng ban chúng tôi liền vẽ hình tam giác trên bảng, rồi lại xóa đi, lại vẽ lại, cũng vẫn cái tam giác hình học đó, chẳng ra mặt bằng, cũng chẳng ra mặt cắt công sự. Khi nói đến làm hầm kép, tức là số kèo tre phải làm gấp hai lần số kèo đơn để tăng cường chịu lực cho công sự, thì trưởng ban chúng tôi cứ ngẩn ngờ mãi, cuối cùng anh vẽ hai cái hình tam giác sát vào nhau, làm cả lớp cười ò lên.

Cũng may, những buổi lên lớp về công binh, bộ tư lệnh sư đoàn thường không có ai ngồi ở đó. Còn mấy đứa trợ lý chúng tôi lúc đó không biết chui vào đâu, đành ngồi trơ như phỗng. Đến giờ nghỉ, có một vài đồng chí đến hỏi bọn tôi về các vũ khí trình bày ở đó. Bọn tôi có dịp báo cáo, giới thiệu lại cho các đồng chí đó nghe, nên cũng thấy yên tâm và đỡ xấu hổ hơn.

Thấm thoát đợt huấn luyện đã được một tháng, rồi hai tháng. Một hôm, đồng chí Thành, phó ban đi công tác biệt phái xây dựng công trình tuyến phòng thủ biên giới về, mới hỏi tôi về tình hình huấn luyện. Anh đặc biệt quan tâm về việc huấn luyện bố trí và tháo gỡ mìn. Tôi báo cáo là cũng đã có chương trình, nhưng nói chung chưa đơn

vị nào học đến. Còn đang ở giai đoạn huấn luyện khoa mục chung. Nghe vậy, anh liền kêu lên:

— Công binh chiến đấu, trước hết là phải học mình đã, phải thành thạo mình đã, rồi hãy học cái khác sau. Thời gian gấp lắm rồi, nếu cần phải chiến đấu ngay mà cứ chờ học thứ tự theo chương trình thì làm sao được. Việc gì cần trước phải học trước.

Rồi anh bàn với tôi phải điện cho các đơn vị, đảo lại chương trình, nhanh chóng tập trung mười lăm ngày học khoa mục mình trước đặc biệt là bố trí mình ta. Sau đó, anh Thành trực tiếp bàn với anh Cánh, rồi tự tay anh viết điện và lên xin chữ ký đồng chí tham mưu trưởng. Đồng chí tham mưu trưởng hoàn toàn nhất trí và ký liền.

Khi điện đã gửi đi rồi, anh Thành lại bàn với tôi làm một kế hoạch đi kiểm tra đợt huấn luyện này. Anh hướng dẫn cho tôi cả thứ tự, thời gian, phương pháp và thành phần đi kiểm tra. Trong kế hoạch đó, anh đề nghị đồng chí trưởng ban phụ trách công tác huấn luyện đi chủ trì đoàn kiểm tra.

Anh Thành chỉ về đơn vị hai hôm rồi lại đi công tác ngay, vì anh đang cùng một nhóm kỹ sư, nghiên cứu một loại công trình thí điểm ở tuyến phòng thủ, do anh làm kỹ sư trưởng. Đó là một loại công sự lắp ghép bằng bê tông cốt thép, yêu cầu sản xuất nhanh, lắp ghép nhanh, kịp thời bảo đảm chiến đấu cho tuyến biên giới phía Bắc.

Ngay ngày hôm sau tôi viết xong kế hoạch kiểm tra. Tôi đã tính toán đường đi lối lại cho hợp lý, đề chỉ cần bốn ngày chúng tôi có thể kiểm tra xong các đơn vị công binh toàn sư đoàn, kịp thời bổ khuyết cho các đơn vị.

Nhưng khi đưa lên trưởng ban thông qua, thì đồng chí trưởng ban liền gạt đi:

— Việc gì phải kiểm tra. Có mỗi một môn mình mà cũng đi kiểm tra, lãng phí thời gian và mệt sức. Làm gì có ô tô mà đi. Đạp xe đạp, đến bao giờ cho xong. Lại còn bao nhiêu công việc ở nhà...

Tôi bỗng ngờ người ra đứng nhìn đồng chí trưởng ban, không hiểu ra làm sao nữa. Có phải anh ngại xuống đơn vị chẳng? Ừ, ông già gần năm mươi tuổi này ngại đi cũng phải. Hay là đề một mình tôi xin đi? Nhưng một mình trợ lý xuống kiểm tra thì có nghĩa lý gì. Tôi đành đề xuất cho tôi đi xuống theo dõi các đơn vị, rồi về báo cáo vậy. Nhưng đồng chí trưởng ban cũng không cho đi. (Không lẽ lại đùn trợ lý đi, mình ở nhà, chắc cũng ngại). Cuối cùng đồng chí trưởng ban bảo tôi viết một cái điện đề anh ký và gửi xuống các đơn vị như sau:

« Điện gửi các đơn vị công binh toàn sư đoàn. Sau đợt huấn luyện mình, các đơn vị tự tổ chức kiểm tra và báo cáo kết quả về sư.

Ký tên:

Công — trưởng ban công binh sư ».

Thật là một sáng kiến hay (!). Tôi đành búi ngùi mang sđ điện gửi sang bộ phận thông tin 2 và nhờ chuyển.

Một cô gái thông tin quen thuộc, thấy thái độ tôi không vui, liền cầm sđ điện đọc lướt qua, rồi bịu môi nói với tôi:

— Thì anh càng được ở nhà, khỏi phải gò lưng đạp xe cho mệt xác chứ sao? Nay, tối nay đến chỗ bọn em chơi, còn phải dạy bọn em nốt bài hát « Anh ở đầu sông, em cuối sông » nữa cơ đấy nhé!

Trước sự hồ hởi của cô bạn trẻ, tôi cũng phải gượng cười và nhận lời.

Chuyện ở Côn Cát

Vào khoảng hai tuần, sau kế hoạch kiểm tra của tôi bị bác bỏ, thượng úy kỹ sư Thành, phó ban công binh sư đoàn di công tác về. Vừa đặt ba lô xuống giường, anh đã hỏi tôi:

— Kế hoạch kiểm tra môn mình đã tiến hành đến đâu rồi?

Tôi liền báo cáo lại với anh tình hình ở nhà và ý kiến trưởng ban. Anh tỏ ý không hài lòng với tôi. Nhưng tôi biết làm thế nào được. Ngay buổi chiều hôm đó, anh Thành liền hội ý với anh Cảnh, cả về tình hình công trình và tình hình huấn luyện. Chả là theo sự phân công trong ban thì anh Thành phụ trách về công trình vì anh là kỹ sư, còn anh Cảnh thì phụ trách chung và chuyên về tác chiến, huấn luyện. Sau mỗi đợt di công tác về, anh Thành đều báo cáo lại với trưởng ban về tình hình công trình, đồng thời cũng chủ động nghe tình hình tác chiến, huấn luyện và đề xuất với anh Cảnh những vấn đề quan trọng trước mắt trong huấn luyện và sẵn sàng chiến đấu.

Chả biết hôm đó các anh bàn bạc với nhau thế nào, nhưng cuối cùng anh Cảnh lại đồng ý với anh Thành, phải có tổ chức kiểm tra huấn luyện chuyên đề về mình. Anh Thành chủ trì, cùng đi với tôi kết hợp với kiểm tra công trình tuyến phòng thủ một thế.

Theo kế hoạch của anh Thành, trước hết chúng tôi ra kiểm tra trung đoàn 9 ở Côn Cát. Trước khi đi, anh đã điện thông báo thời gian, nội dung và người phụ trách kiểm tra cho trung đoàn biết trước hai ngày và đề nghị bố trí thời gian làm việc.

Một buổi sáng đẹp trời.

Kèn báo thức vừa dứt. Tôi cùng anh Thành đeo ba lô và trang bị chiến đấu đầy đủ, đi bộ năm

ki-lô-mét ra bến xe khách, xếp hàng mua vé xe ô tô đi đến bến Cảng, sau đó chúng tôi mua vé đi tàu thủy ra Cồn Cát. Lần đầu tiên tôi được ra đảo Cồn Cát. Một cảm giác vui thích bao trùm lấy tôi. Trời nắng đẹp, mặt biển trong xanh và lặng sóng. Con tàu của chúng tôi nhẹ nhàng lướt sóng, hướng đến hòn đảo xanh mờ xa xa. Những cánh buồm màu trắng, màu nâu, như đan đi đan lại trên biển trông rất đẹp mắt. Đó là những đoàn thuyền đánh cá, đoàn thuyền vận tải xen lẫn những con tàu vượt đại dương đang lao vào cảng hoặc đang ra khơi tỏa đi khắp năm châu bốn biển.

Tựa vào lan can tàu, tôi bất giác cất tiếng hát khe khẽ một bài ca « Ra khơi », tưởng chừng như con tàu của chúng tôi đang đi vào tâm hồn của các chiến sĩ hải quân:

« Đạt đảo biển miền mông
Sóng vỗ nhịp thân tàu... »

Bỗng nhiên một giọng nam trầm rất ấm và quen quen từ phía sau cũng khe khẽ hòa theo với tôi, làm cho giọng hát của tôi như được nâng lên, bay bổng. Tôi có cảm giác lâng lâng khó tả.

Rồi một cánh tay choàng lấy vai tôi, nhẹ nhàng và thoải mái. Tôi nắm lấy tay anh Thành khe khẽ dựa theo nhịp. Chúng tôi vẫn hát nhỏ nhỏ. Tôi cảm thấy giọng hát quen thuộc này tôi đã nghe ở đâu rồi.

Khi con tàu đã gần đến Cồn Cát, con tàu như đang đi vào vịnh Hạ Long, vào một bức tranh thủy mặc, biết bao cảnh đẹp, sóng nước, núi non, mây trời... Anh Thành giới thiệu và chỉ cho tôi biết địa hình ở đây. Những ngọn núi, những khe sâu, những cao điềm quân sự cần nhớ... Ở đây có rất nhiều bãi cát có giá trị. Có lẽ vì thế nên đảo này mới có cái tên là Cồn Cát. Anh Thành kể cho

tôi nghe về một phương án nghiên cứu lấy cát tại chỗ để xây dựng công trình, các biện pháp rửa chua, khử mặn cho cát ra làm sao, và so sánh hiệu quả kinh tế lợi hại như thế nào...?

Đến chiều thì chúng tôi cập bến Cồn Cát, chúng tôi đến trung đoàn 9 ngay theo đúng thời gian đã hẹn. Sau khi báo cáo với thủ trưởng trung đoàn, anh Thành và tôi xin phép được đi kiểm tra công trình ngay. Đại đội công binh cũng được thông báo là sáng hôm sau chúng tôi sẽ kiểm tra huấn luyện. Đồng chí Hoàng, chủ nhiệm công binh trung đoàn 9 dẫn chúng tôi đi kiểm tra công trình.

Suốt hơn một ngày trời, chúng tôi leo hàng chục ngọn đồi đỉnh núi cao, xuống các khe sâu, đến từng trận địa trung đội, đại đội. Đến đâu anh Thành cũng hỏi cán bộ đơn vị, rồi quan sát, đo vẽ, ghi chép đầy đủ, tỉ mỉ. Đến đại đội nào, anh đều trao đổi thống nhất ý kiến với tôi và đồng chí Hoàng, rồi mới góp ý kiến với cán bộ đại đội. Phải làm việc hơn một ngày cật lực, leo núi, dưới trời nắng gay gắt, sức trai trẻ như tôi cũng phải mệt phờ mà vẫn không đuổi kịp anh Thành. Anh đã hơn bốn mươi tuổi mà xem chừng vẫn còn dẻo dai lắm.

Tối về, anh nhanh chóng tổng hợp đánh giá tình hình chung của trung đoàn rồi xin gặp, báo cáo với thủ trưởng trung đoàn ngay. Đồng chí trung đoàn trưởng hài lòng về những nhận xét đánh giá đúng đắn của anh, về những ý kiến cần bổ sung khắc phục. Không những nêu ý kiến mà anh còn đề xuất luôn biện pháp thực hiện và những số liệu tính toán đề trung đoàn trưởng quyết định. Sau đó, anh lại rủ tôi cùng xuống thăm đại đội 19 công binh, một mặt để làm quen anh em đỡ lo sợ bờ ngõ, mặt khác nắm tình hình trước khi kiểm tra và động viên anh em bình tĩnh, học gì kiểm tra đó.

Đúng 7 giờ sáng hôm sau, tại thao trường của đại đội 19, chúng tôi tiến hành kiểm tra.

Đồng chí đại đội trưởng đi tập huấn vắng. Đồng chí chính trị viên mới tái ngũ chưa hiểu nhiều về công binh. Đã vậy, những đợt huấn luyện vừa rồi, chính trị viên cũng không chịu lao vào học tập cùng chiến sĩ, nên khi đoàn kiểm tra hỏi, không trả lời được gì cả, vậy mà đồng chí đó đã về đại đội này năm tháng rồi đấy (!). Ban chỉ huy đại đội chỉ còn có đồng chí Chấn, trung sĩ phụ trách đại đội phó, trước đã được học lớp đào tạo tiểu đội trưởng ở trường hạ sĩ quan của Quân khu cách đây năm năm.

Trong chương trình huấn luyện chung về sẵn sàng chiến đấu, đại đội chưa huấn luyện được một ngày nào. Mãi đến khi có lệnh huấn luyện gấp về mình, đại đội mới được dừng năm mươi phần trăm chiến sĩ theo biên chế hiện có để huấn luyện. Về thời gian sư đoàn quy định học hai tuần, trung đoàn chỉ cho học bảy ngày. Về tài liệu, không có quyền nào (trước đây có, nhưng không biết để đâu mất). Đồng chí Chấn dành về lục tìm sổ ghi chép học tập cũ ở trường hạ sĩ ra, soạn thành giáo án. Như vậy cũng còn có giáo án. Về học cụ, tìm lại trong kho không còn quả mìn nào cả, cũng chẳng có sợi dây nào.

Khi đồng chí Chấn cho anh em tập hợp rồi thao tác bố trí mìn, tôi suýt phì cười về mìn định hướng DH10 thì làm bằng... những củ chuối khoét thành hình thù quả mìn, nhưng lại chỉ bé bằng cái đĩa con. Còn mìn chống tăng TM41 làm bằng những thân cây chuối. Toàn bộ dây dợ để bố trí mìn thì toàn làm bằng dây chuối hoặc dây rừng (!)

Về quân số, đồng chí đại đội phó báo cáo đã huấn luyện hai mươi người. Song đi công tác vắng năm người, sáu người học dở dang chưa hết khoa mục, chỉ còn lại chín người dự kiểm tra.

Đồng chí Thành cho đồng chí đại phó tự kiểm tra lấy đơn vị mình, chúng tôi chỉ là người đứng tham quan.

Phải nói rằng, đồng chí Chấn làm khá bài bản, chỉ huy «tiểu đội» của mình khá đồng đặc. (Vị thực ra quan số chỉ vừa bằng một tiểu đội). Động tác, khẩu lệnh dứt khoát, có thể nói là một tiểu đội trưởng khá. Cũng kiểm tra lý thuyết riêng, thực hành riêng. Cũng nhận xét, cho điểm từng người. Nhưng về nội dung yêu cầu năm môn chỉ mới học được hai môn. Còn chất lượng huấn luyện, ý thức địch tình, kỹ thuật chôn mìn thì quá yếu, có thể nói là bôi bác và giả tạo. Cuộc kiểm tra chỉ diễn ra trong vòng ba mươi phút thì hết các môn. Đồng chí đại đội phó làm thủ tục báo cáo với đoàn kiểm tra, xin ý kiến nhận xét.

Anh Thành không nhận xét gì cả. Anh bảo anh em ngồi xuống và nói chuyện thân mật với cán bộ, chiến sĩ của đại đội. Trước hết anh nói về tình hình, yêu cầu của nhiệm vụ sẵn sàng chiến đấu hiện nay, về mục đích ý nghĩa, về tầm quan trọng của việc huấn luyện khoa mục mìn. Sau đó anh nói đến những nguyên tắc kỹ thuật chiến thuật trong việc bố trí về đội hình, về động tác thực hành bố trí mìn, yêu cầu phải ra sao, về vị trí người chỉ huy từ tiểu đội trưởng, trung đội trưởng đến đại đội trưởng...

Hôm nay lần đầu tiên tôi nghe anh Thành nói về mìn. Tôi không ngờ anh lại thành thạo đến thế, chẳng cần tài liệu sổ sách gì mà anh nói cứ vanh vách từng con số chính xác, mạch lạc. Nếu thiếu đề cương, bản thân tôi cũng không thể thuộc được đầy đủ như thế. Anh Thành nói ngắn gọn, rõ ràng và khá hấp dẫn làm cho anh em cứ ngồi há hốc mồm mà nghe.

Thế mà trước đây tôi cứ tưởng: « Ông này kỹ sư, chỉ giỏi về công trình thôi, chứ bom mìn thì chắc chẳng biết gì ». Lại một sự bất ngờ đối với tôi, cũng như lần trước, tôi đã đánh giá sai về cô sinh viên tóc dài của tôi vậy.

Sau khi tóm tắt lại một số ý chính, cuối cùng anh Thành nói:

— Bây giờ các đồng chí hãy căn cứ vào yêu cầu nhiệm vụ sẵn sàng chiến đấu và những nguyên tắc kỹ chiến thuật tôi đã nhắc lại, tự các đồng chí đánh giá lấy bản thân mình và phân đội mình ra sao, rồi đề phương hướng, biện pháp khắc phục.

Sau khi cho bộ đội giải tán về, tôi và anh Thành nán ở lại thao trường. Cả hai chúng tôi đều ngồi im một lúc lâu chẳng ai nói với ai được câu nào. Tôi như người chết đứng. Biết nói sao? Thật là xấu hổ cho nghề nghiệp của tôi. Vậy mà cách đây mấy hôm, tôi đã nhận được điện của đồng chí chủ nhiệm công binh trung đoàn báo cáo là: « Đã học đủ theo quy định, kiểm tra 100% đạt yêu cầu 80% đạt khá giỏi, đang sẵn sàng chiến đấu tốt ».

Giá mà cứ ngồi ở cơ quan, không được đi kiểm tra thì làm sao tôi được tận mắt thấy sự thê như thế này? Lúc này tôi mới sực nhớ tới cậu Hoàng. Ờ, mà chủ nhiệm công binh trung đoàn sao hôm nay không ra dự kiểm tra nhỉ? Mãi sau tôi hỏi cán bộ trung đoàn mới biết rằng, cậu Hoàng cũng chẳng biết gì về mìn cả, lại không chịu học nên sáng nay đã kiếm cơ xuống tiểu đoàn giải quyết việc công trình, đề trốn dự kiểm tra (!)

Từ Cồn Cát, tôi và anh Thành tiếp tục đi đến Đồng Sơn ngay. Đó là khu vực phòng thủ của trung đoàn 5. Theo kế hoạch đã diện thông báo trước, chúng tôi xin phép thủ trưởng trung đoàn 5 cho kiểm tra đại đội công binh ngay.

Ở đây, tôi khẳng định với phó ban Thành rằng, chất lượng sẽ không đến nỗi như ở trung đoàn 9 được. Bởi vì có thằng Xòà, bạn của tôi, hiện nay nó đang quyền đại đội trưởng. Mìn bom mìn nó học ở trường cũng vào loại khá. Bài bản ở trường sĩ quan ra nhất định phải khác hơn anh tiêu đội trưởng chứ! Tôi yên trí mình không đến nỗi chết đứng như ở ngoài đảo Cồn Cát.

Cuộc kiểm tra được tiến hành vào buổi chiều. Thằng Xòà khôn ngoan hơn, cả buổi trưa nó đã bắt lính tập đi tập lại mấy lần. Cũng với phương pháp đề đơn vị mình tự kiểm tra lấy các môn đã học, tôi và anh Thành chỉ đứng ở cương vị tham quan.

Quyền đại đội trưởng Xòà tập họp đại đội rất nghiêm chỉnh, động tác đội ngũ rất đẹp. Tôi thấy anh Thành mỉm cười, vẻ hài lòng. Tôi cũng thấy vui tự hào về bản mình.

Nhưng đến khi cậu Xòà hô cho các chiến sĩ lên kiểm tra động tác cá nhân bố trí mìn vướng nỏ thì, trong số hai mươi người đứng xếp hàng, chỉ có bốn người lên. Rồi bị Xòà giục mãi, lên thêm được hai người nữa. Người thì cầm quả lựu đạn gỗ, người thì cầm một khúc luồng. Có cậu lại cầm cả cái ống bơ sữa. Kẻ dùng xẻng, người dùng dao, đào đào ngoáy ngoáy rồi vùi những cái tượng trưng là mìn xuống. Người lấp kín, kẻ lấp hở, rồi làm vài động tác giả, trông chẳng ra cái trò trống gì cả.

Tôi tái mặt đi, nhìn xối vào cậu Xòà, có ý hỏi xem nó dở trò gì thế này? Gặp cái nhìn cảnh cáo của tôi, mặt nó bỗng đỏ bừng lên, rồi lúng túng không biết làm gì nữa. Xem chừng nó muốn kết thúc cuộc kiểm tra càng sớm càng hay. Nhưng đồng chí trưởng đoàn kiểm tra của tôi lại nghiêm giọng nói với đại đội trưởng Xòà:

— Đại đội cứ tiếp tục theo chương trình đi!

Cậu Xòa vừa ngưng ngưng vừa miễn cưỡng phải tiếp tục tiến hành kiểm tra theo kế hoạch.

Đến khoa mục bố trí mình định hướng, một tờ ba người được chỉ định lên bố trí. Cũng đi cúi lom khom, cũng lội qua mương máng ướt cả quần. Nhưng đề rồi đặt quả mình lơ lơ ở giữa đường cái. Mà mình thì là một khúc gỗ giống như một cái thớt được bọc giấy báo lại cho kín. Cũng may, còn có một đoạn dây thừng tọng trung làm dây diềm hòa (!). Đến lúc này thì tôi không thể nin được cười nữa. Bỗng cả hàng quân đều cười bỏ ra, vì quả mình bị dờ kênh xuống. Tờ giấy bọc bị tuột, gió cuốn đi mất, chỉ còn lơ lại, đúng là cái thớt thái thịt, mà ai đó nói rằng vừa mới mượn của chị nuôi lúc này.

Vậy mà anh Thành lại không buồn cười. Anh vẫn tiếp tục cho kiểm tra bố trí mình TM41. Một tiểu đội được gọi ra đề bố trí, nhưng lại chỉ có một quả mình giả bằng... một cái cái thùng múc nước bị bẹp, một cậu nào đó đã nhanh trí mang thêm một cái xoong nhôm thủng to gần bằng quả mình, nhưng bị cậu Xòa lờm cho một cái và hất dầu ra hiệu bỏ, cậu chiến sĩ nọ vội vứt cái xoong đó đi. Cuộc kiểm tra cứ tiếp tục theo kiểu lần lượt từng người một, nhưng rút cục cũng chỉ có một vài cậu biết bắt chước làm liều, chẳng có động tác, bài bản gì cả.

Thế là thằng Xòa đã làm tôi thất vọng hoàn toàn. Khi kiểm diềm nguyên nhân mới vỡ lẽ ra là các cậu chẳng huấn luyện gì cả. Trung đoàn cho năm ngày huấn luyện thì lại sử dụng mất ba ngày để sửa chữa lại lán trại cho đại đội, vì trận bão vừa qua đã làm xiêu vẹo sắp đổ hết. Chỉ còn hai ngày huấn luyện bằng lý thuyết ở hội trường, với lý do học cụ đã bị mất hết chẳng còn cái gì. Đến lúc thấy

đoàn kiểm tra xuống thật, thì «cha con» mới vội vàng tập suốt buổi trưa, nên kết quả là như vậy.

Rút kinh nghiệm trung đoàn 5, anh Thành bảo tôi điện cho tiểu đoàn 15, tức là tiểu đoàn công binh chủ lực của sư đoàn, trước ba ngày để cho nó kịp ôn luyện. Anh nói:

— Mình cũng chẳng đánh đổ ai, mục đích để cho đơn vị dưới nó phải huấn luyện, được ngày nào hay ngày ấy thôi.

Điện thông báo do trưởng ban Cảnh ký. Khi bức điện đó xuống đến tiểu đoàn, Trúc thượng úy tiểu đoàn trưởng thủng thỉnh nói:

— Từ xưa tới nay, có bao giờ ông Cảnh đi kiểm tra. Chẳng qua ông Thành lại làm phép dọa mình đấy thôi.

Rồi anh quay sang nói với đại đội trưởng Khải, lúc đó cũng đang có mặt ở đấy:

— Cậu cứ hoàn thành nốt cái nhà ở của trại chăn nuôi ấy đi. Được rồi, tao sẽ có phép. Nếu cần, chỉ mấy tiếng luyện tập là xong thôi!

Đại đội trưởng Khải cũng chỉ vâng vâng dạ dạ, anh tin ở tài biện bạch chông chế của tiểu đoàn trưởng.

Đến lúc tôi gọi được điện thoại nói trực tiếp với cậu Khải, thì cậu ta mới lo thật. Chỉ còn một đêm nữa. Đoàn xuống kiểm tra không phải do ông Cảnh mà là do ông Thành dẫn đầu. Đối với ông kỹ sư này phải coi chừng đấy. Cậu Khải nghĩ như vậy rồi vội chạy lên gặp tiểu đoàn trưởng Trúc. Quả nhiên tiểu đoàn trưởng đã có phép. Anh cho tung tất cả học cụ dự trữ ở trong kho ra, cũng may số học cụ này của sư mới lĩnh về còn gửi ở kho tiểu đoàn cả. Và hôm ấy, «cha con» đại đội 1 quần nhau suốt đêm.

Lần này phó ban Thành cổ này cho được trưởng ban Cảnh trực tiếp đi kiểm tra, đề anh ở nhà thường trực thay. Anh cũng đã gọi điện cho tiểu đoàn 15 đưa xe con đến đón anh Cảnh, tôi và một đồng chí trợ lý nữa.

Buổi kiểm tra rất trịnh trọng, gồm đầy đủ cả tiểu đoàn trưởng và chính trị viên, rầm rầm rộ rộ xe cộ ra thao trường. Đại đội trưởng Khái tập hợp một trung đội mẫu mực nhất, với đầy đủ trang bị chiến đấu, súng đạn nguy trang, đi giày buộc dây thống nhất gọn gàng và đầy đủ trang bị mìn học cụ rất mới lấp lánh ánh sơn dưới nắng.

Bắt đầu một cuộc trình diễn, gọi là một cuộc trình diễn hay thì đúng hơn là một cuộc kiểm tra kỹ thuật. Bởi vì, theo lệnh đồng dục của đại đội trưởng Khái, phân đội công binh lúc quay phải, lúc quay trái, đội hình giãn ra rồi cụm vào, đặt mìn xuống, nhắc mìn lên, rồi làm vài động tác giả. Đây, gọi là đội hình bố trí mìn(?), chẳng hề có một thao tác kỹ thuật thực sự nào cả.

Sau đó chỉ cần đưa vài cán bộ vừa tốt nghiệp ở trường ra đóng giả chiến sĩ, chôn mấy quả mìn làm mẫu. Thật là tuyệt vời rồi còn gì nữa (!)

Ấy thế mà sau buổi kiểm tra, trưởng ban Cảnh của tôi cũng cho tập hợp anh em lại đề biểu dương, vì các đồng chí trình bày đội hình được đẹp mắt, một số đồng chí chôn mìn bảo đảm kỹ thuật (cũng chẳng biết mấy cậu đó là cán bộ hay chiến sĩ). Một tràng vỗ tay dài; tiểu đoàn trưởng mời trưởng ban lên xe ô tô về doanh trại liên hoan kết thúc đợt huấn luyện của tiểu đoàn (?) bỏ mặc mấy trợ lý chúng tôi ở lại cùng đại đội 1.

Trước tình hình đó, tôi không lẽ đành im lặng. Với trách nhiệm trợ lý huấn luyện của sự đoàn, tôi

mandat mời tất cả cán bộ của đại đội có mặt ở đó, lại đề cùng thống nhất nhận xét và làm thủ tục biên bản kiểm tra.

Bất chước anh Thành, tôi nhắc lại mục đích yêu cầu nhiệm vụ huấn luyện sẵn sàng chiến đấu, lấy đó làm chuẩn và đề nghị mọi người đánh giá cho đúng mức.

Quả nhiên, người bàn ra kẻ tán vào, ý kiến tranh luận nhau cũng khá sôi nổi, nhưng cuối cùng hầu hết cán bộ đều nhận ra rằng: Bài bản vừa qua là giả dối; lừa bịp. Nếu cứ huấn luyện kiểu ấy, sẽ làm hại cấp dưới, không những không hoàn thành nhiệm vụ, mà còn đưa chiến sĩ vào chỗ chết, không coi trọng gì xương máu của chiến sĩ cả.

Một bản thông báo làm đau đầu các trung đoàn trưởng

Sau khi tổng hợp tình hình kiểm tra của các đơn vị, tôi thấy đau cả đầu, vì chất lượng nói chung đều chẳng ra sao cả, càng ngày có chiều hướng tồi tệ hơn. Anh Thành cũng không vui, nét mặt của anh luôn dăm chiêu suy nghĩ. Duy chỉ có anh Càng là vẫn thanh thản như không, anh bảo:

— Ôi dào, đó là tình trạng chung của các đơn vị, của cả các binh chủng chứ riêng gì công binh mình. Đến khi chiến đấu xảy ra, thì rồi cũng phải đánh đấm được hết. Đấy, hồi chống Pháp bọn mình có được học tập, huấn luyện gì đâu, thế mà cũng làm được tất!

— Nhưng bị thương vong! Tôi mạnh dạn tranh luận — Phải một thời gian rồi mới có kinh nghiệm, và lại lúc đó là cuộc chiến tranh giải phóng

và bây giờ là chiến tranh giữ nước, chiến đấu phòng thủ có khác chứ à!

— Thì cũng tương tự như vậy — Anh Cánh trả lời — Cứ diện cho các đơn vị ôn tập lại một thời gian. Cũng chẳng cần báo cáo với bộ tư lệnh làm gì. Tình trạng chung cả mà. Làm gì các ông ấy chả nắm được.

Mãi lúc này anh Thành mới lên tiếng :

— Theo tôi, mình cứ báo cáo cho tham mưu trưởng và bộ tư lệnh biết tình hình này. Phải nói thẳng rằng, các đơn vị không đủ sức chiến đấu, hoặc ít ra cũng không thể thực hiện được tư tưởng chỉ đạo chiến lược của Trung ương: «Đánh thẳng trận đầu trên tuyến đầu và thế đội đầu của địch». Ta còn phải thông báo cho các đơn vị chung trong toàn sư đoàn, để các đơn vị thấy rõ thực chất của mình, phải có chỉ đạo huấn luyện bổ sung. Sau nữa, tôi đề nghị ta phải tổ chức hội thao kiểm tra, để các đơn vị thi đua nhau huấn luyện.

— Nghĩa là anh muốn kích động các đơn vị lên chứ gì?

— Nếu việc đó có lợi cho việc nâng cao chất lượng chiến đấu thì cũng nên làm.

— Các binh chủng chẳng biết đâu, mà công binh thì chỉ thấy yếu kém, nghĩa là anh muốn vạch áo cho người xem lưng?

— Nếu việc đó không có hại thì cần phải làm!

Bàn đi, tính lại, cuối cùng anh Cánh cũng phải đồng ý với anh Thành (bao giờ, cuối cùng trưởng ban cũng đồng ý mà!), và tất nhiên anh Thành sẽ phải gánh trách nhiệm đi báo cáo, thảo thông báo và làm kế hoạch hội thao. Đồng chí tham mưu trưởng và phó tư lệnh rất hoan nghênh ủng hộ ý kiến anh Thành.

Mấy hôm sau, bản thông báo về kết quả kiểm tra của cơ quan nghiệp vụ được gửi xuống các đơn vị toàn sư. Rồi chỉ thị huấn luyện bổ sung và chỉ thị về hội thao diễn tập cuối năm do tham mưu trưởng ký cũng lần lượt được gửi xuống đơn vị.

Phải nói rằng bản thông báo kết quả kiểm tra đã làm đau đầu các trung đoàn trưởng. Bởi vì, tuy chỉ là một bản thông báo rất nhẹ nhàng của cơ quan nghiệp vụ công binh, nhưng lại phơi bày rất rõ về công tác chỉ huy lãnh đạo của đảng ủy và thủ trưởng trung đoàn đối với việc huấn luyện bộ đội nói chung và công binh nói riêng. Từ bản thông báo này, người ta còn đánh giá được đơn vị nào khá hơn, đại đội nào kém hơn, tức là trung đoàn nào khá, trung đoàn nào kém. Không những chỉ nói về chất lượng huấn luyện công binh, mà lại còn đánh giá về ý thức tổ chức kỷ luật, tinh thần chấp hành mệnh lệnh, mà cả về năng lực của các thủ trưởng binh chủng hợp thành nữa.

Cũng có một vài cán bộ trung đoàn, và nhất là tiểu đoàn trưởng Trúc khi xem thông báo thì tím mặt lại, và nói vung lên một mẻ, nào là: « Chúng nó bôi bác mình », nào là « Chúng nó xỏ xiên mình » v.v. Nhưng thực tế hiển nhiên, anh cũng chẳng có cơ gì bào chữa và thanh minh với cán bộ cấp dưới của mình được. Anh bắt đầu quay sang chửi rủa, chỉ chiết cán bộ cấp dưới:

— Chúng nó làm ăn chẳng ra cái chó gì, làm ẽ mặt cả tiểu đoàn (!)

Ở các trung đoàn, nhận được phổ biến bản thông báo kết quả huấn luyện của công binh, một số cán bộ pháo binh, cao xạ có trách nhiệm cũng phải phát biểu:

— Hãy sờ vào gáy mình mà xem, chẳng hơn gì công binh đâu, có khi còn quá quắt nữa là đằng khác.

Gặp gỡ ở Đảo Hoàng

Nhóm kỹ sư thực tập cầu đường của Trường đại học giao thông Hà Nội, làm nhiệm vụ khảo sát thiết kế tuyến đường từ Bãi Quảng qua Đảo Hoàng đến Cồn Cát. Đó là một con đường kinh tế kết hợp với quốc phòng, mà thực ra, trước hết phải nói: nó là con đường quân sự. Con đường đó đã có nhiều nhà chiến thuật, chiến lược quân sự, cũng như nhiều thế hệ lãnh đạo kinh tế địa phương cũng đã dự kiến, cũng đã quy hoạch trên bản đồ. Nhưng rồi hàng chục năm nay chưa cấp nào duyệt đề thực hiện ý định đó. Mãi đến nay, nhân dịp chuẩn bị chiến tranh, đề bảo đảm xây dựng trận địa phòng thủ ven biển được vững chắc. Con đường mới được chính thức khảo sát, bao gồm một nhóm kỹ sư quân đội kết hợp với cơ quan giao thông địa phương. Trường đại học giao thông cũng cử một nhóm sinh viên năm thứ năm về đây thực tập. Trong số đó có Minh — cô sinh viên tóc dài của tôi. Nhóm khảo sát của Minh cũng được biên chế thành một tiểu đội chiến đấu, trang bị đầy đủ vũ khí và đóng tại Đảo Hoàng, nơi trung tâm giữa Bãi Quảng và Cồn Cát. Tiểu đội khảo sát đóng bên cạnh lán trại của một đại đội công binh, và nếu có tình huống chiến đấu xảy ra, thì sẽ được phối hợp và dưới sự chỉ huy của đại đội này.

Phải nói rằng, thiếu tá Thông, trung đoàn trưởng trung đoàn 9 ở Cồn Cát là người đầu đầu nhất về bản thông báo kiểm tra huấn luyện của ban công binh sư chúng tôi. Nhưng cũng chính anh lại là người có chuyên môn nhanh nhất, tích cực nhất để sửa chữa những thiếu sót. Không những trong phạm vi lực lượng công binh trung đoàn, mà còn của tất cả các binh chủng và cả lực lượng bộ binh trung đoàn

nữa. Anh đã trực tiếp tiến hành những cuộc kiểm tra gay gắt và bõ icht.

Đối với đại đội công binh, trước hết anh chấn chỉnh tại tổ chức biên chế, thay chính trị viên; tạm giao cho trung sĩ Chấn làm quyền đại đội trưởng để có cương vị chỉ huy rõ ràng. Anh yêu cầu đồng chí tham mưu trưởng trung đoàn làm kế hoạch huấn luyện về mình cho không những đại đội công binh mà cho toàn trung đoàn, đưa anh xét duyệt kế hoạch cụ thể từng ngày. Riêng đại đội công binh, vì có nhiệm vụ xây dựng một đài quan sát bằng bê tông cốt thép ở Đảo Hoàng cũng không thể dè dặt lại được. Anh vẫn quyết định toàn bộ đại đội về Đảo Hoàng, nhưng rút lực lượng khác tăng cường thêm cho đại đội này một trung đội, để cho lực lượng công binh thay phiên nhau năm mươi phần trăm huấn luyện và năm mươi phần trăm lao động. Anh yêu cầu sau một tháng phải thành thạo việc bố trí mìn trên toàn địa hình thuộc khu vực phòng thủ của trung đoàn. Mọi kế hoạch của trung đoàn được báo cáo về sư đoàn, đề nghị ban công binh giúp đỡ, chi viện tài liệu, học cụ và kiểm tra đôn đốc.

Khi tổ khảo sát của Minh đến Đảo Hoàng, thì đại đội công binh đã đến đây được mấy ngày trước rồi. Trong số bộ đội ra đón trên bãi biển, Minh bỗng giật mình nghe tiếng gọi:

— Ôi, chị Minh! Chị Minh!

— Kia Chấn, em cũng ở đây à? Chị tưởng em ở Cồn Cát kia mà?

— Em mới về đây được mấy ngày...

Thế là mọi người, bộ đội, sinh viên đều vây quanh lấy hai chị em Minh, Chấn.

— Ôi, chị gái Chấn chúng mày ơi! Báo cáo, xin giới thiệu với bà chị, đây là đại đội trưởng Chấn

của chúng em đây ạ! — Một số chiến sĩ lém lỉnh vui vẻ nói với Minh.

Mãi sau Chấn mới giới thiệu với bạn bè: « Đây là chị gái của mình. Chị đi bộ đội trước mình ba năm, đã ở công binh Trường Sơn, sau đó được về trường đại học ».

Sự gặp gỡ của hai chị em Minh làm cho đại đội công binh và tổ khảo sát càng chónh thân nhau hơn. Minh cũng giới thiệu với em trai cô bạn học trẻ tuổi của mình.

— Đây là Mai, bạn học cùng tổ chị, người ở xã trên ta đây!

— Vâng, xin chào cô Mai. Thế cô cũng học trường cấp 3A chứ?

— Dạ vâng! — Mai quay về phía Minh — Chị ạ, em có biết anh Chấn đấy. Chắc anh chẳng biết em đâu. Khi anh tốt nghiệp rồi đi nhập ngũ thì em mới học lớp chín.

— À, ra thế! Đánh nhau võ đầu rồi mới nhận họ. Thật là vui — Lại một cậu « lém » nào đó bỗng nhiên xen vào rồi cười toáng lên.

Việc triển khai thi công công trình thì không có gì rắc rối lắm. Riêng triển khai huấn luyện gấp thì Chấn vẫn còn một số khó khăn. Tài liệu mới chưa có. Máy ông trên sư bảo gửi xuống cho, vẫn chưa thấy. Học cụ thì sư đã cấp cho một số, nhưng Chấn vẫn cho anh em làm thêm, đúng quy cách kỹ thuật. Và lại cũng cần huấn luyện cho cả tiểu đội khảo sát nữa.

Khi đại đội trưởng Chấn bàn với tiểu đội trưởng khảo sát Minh về việc huấn luyện thì Minh nhất trí ngay:

— Không những huấn luyện mình, công sự, mà còn phải huấn luyện cho tiểu đội khảo sát cả động tác từng người chiến đấu tại chỗ nữa. Đề phòng bị

kích, thám báo đến đây thì có thể phối hợp chi đấu được ngay.

Sau đó Minh chạy về lục trong ba lô, lấy ra một quyển sách bìa màu xanh, đưa sang cho Chấn:

— Cậu bảo thiếu tài liệu về mìn à? Chị cho mượn quyển này có được không?

Chấn cầm lấy quyển sách, bỗng reo lên:

— Ôi, đúng rồi! «Tài liệu huấn luyện mìn» của Bộ tư lệnh công binh xuất bản mới nhất đây rồi. Em cứ chờ trên sư đoàn mà mãi mãi cũng không gửi xuống cho. Nói có sách, mách có chứng, thiếu tài liệu huấn luyện thì khó khăn lắm. Chị bảo nhớ làm sao hết được bao nhiêu tính năng các loại bom, mìn? Ôi, nhưng sao chị lại có quyển này?

— Dễ thường cậu tưởng bọn này không biết gì về bom mìn chặc? Nay, bọn mình cũng là học viên sĩ quan công binh dự bị đấy nhé! Nếu cần thì, chị có thể giảng bài giúp cậu được đấy. Đạo ở Trường Sơn, số trường của chị cũng là bom mìn mà lại.

— Ôi, thế thì nhất chị rồi! — Chấn lật trang bìa sách bỗng anh đọc thấy dòng chữ: «Tặng Minh» — Ký tên «Nguyệt» ở một góc trang đầu. Chấn quay nhìn hỏi chị: — Ô, ai tặng chị thế này? Nguyệt à? Có phải anh Nguyệt... Trần Nguyệt... Thiếu úy trước học trường sĩ quan công binh không?

— Đúng, anh Trần Nguyệt đấy! Em cũng biết anh ấy à? Anh ấy có ở gần đây không?

— Anh ấy ở trên ban công binh sư này mà lại. Có lẽ nay mai thế nào cũng ra đây, anh ấy đã hẹn với em mà!

— À thế à! — Bỗng dung Minh đỏ bừng mặt lên, trước sự ngỡ ngàng của cậu em trai.

bị thao trường... và ít ra cũng phải bỏ ra một ngày để phát động thi đua, từng cá nhân, từng tiểu đội xây dựng quyết tâm và chỉ tiêu trong đợt huấn luyện.

Nhưng đến ngày 23 tháng 9, trong một cuộc họp quân chính bất thường của trung đoàn, đồng chí trung đoàn trưởng đọc mệnh lệnh của sư đoàn về việc phải khẩn trương đào chiến hào, giao thông hào chiến đấu ở tuyến mép nước. Sau đó, đồng chí chính ủy nói mục đích ý nghĩa «chiến dịch» chiến hào, giao thông hào này, rồi phát động toàn trung đoàn dốc sức làm trong một tháng. Tiếp đó, đồng chí tham mưu trưởng phổ biến kế hoạch, phân công các đơn vị, trong đó đại đội công binh phải làm nhiều hơn các đơn vị khác một lần rưỡi, vì là binh chủng kỹ thuật có khả năng (!)

Thế là đại đội công binh lại họp Đảng, họp Đoàn đề quán triệt nhiệm vụ đợt xuất này. Và phát động thi đua đào chiến hào, giao thông hào. Đại đội trưởng Xòe lại kêu gọi các trung đội phấn đấu vượt thời gian tăng năng suất, đề dành thời gian huấn luyện.

Đến ngày 15 tháng 10, khi thấy đại đội công binh đã sắp hoàn thành khối lượng, đồng chí tham mưu trưởng lại gọi đại đội trưởng và chính trị viên lên:

— Bây giờ ở hướng tiểu đoàn 7, năng suất thấp, tốc độ chậm, có khả năng không hoàn thành được, đề nghị các đồng chí vận động anh em, bớt 50 phần trăm quân số sang chi viện cho đơn vị bạn, trên tinh thần «hữu ái giai cấp» đề toàn trung đoàn có thể cùng dàn hàng ngang về tới đích.

Thế là đại đội công binh lại ngậm tâm cử một trung đội đi cuốc đất chi viện cho tiểu đoàn 7!

Sau đó một tuần, đồng chí trung đoàn trưởng lại lệnh cho đại đội công binh tạm dừng việc đào giao

thông hào (thực ra chỉ còn vài ngày nữa là xong), tập trung toàn bộ lực lượng lên sửa đoạn đường dốc ở diềm cao 78 đề kéo pháo vào trận địa sẵn sàng chiến đấu trước ngày 25 tháng 10.

Lại tiếp lệnh: đi giải tỏa cảng, bốc đạn khàn cấp đưa về các trận địa. Rồi lệnh: đi làm bến, đi sửa cầu, làm nhà kho, sửa chữa hội trường, làm công chào đề chuẩn bị đại hội Đảng trung đoàn. Lại còn: sửa chữa nhà khách đề đón các đại biểu đến tham quan... Toàn những việc đột xuất và khàn cấp toàn những việc có ý nghĩa chính trị lớn lao đối với trung đoàn cả...

Thời gian chỉ còn chưa đầy một tháng thì đến hội thao của công binh toàn sư, mà lại làm ngay trên khu vực trận địa của trung đoàn 5. Không lẽ công binh trung đoàn 5 lại bỏ cuộc. Đến lúc này thì đại đội trưởng Xò không thể chịu được nữa. Anh lên gặp trung đoàn trưởng và chính ủy. Từ xa, khi thấy các thủ trưởng đang ngồi ăn cơm, anh cũng cứ xông xộc chạy vào, rồi, với một tư thế rất nghiêm chỉnh, đập gót giày đánh bốp, giơ tay chào, nhưng vẫn không giấu nổi vẻ bất bình trên mặt:

— Báo cáo, xin phép các thủ trưởng, tôi có ý kiến!

Đồng chí chính ủy biết có chuyện không vui, liền ôn tồn bảo:

— Có chuyện gì đấy, chờ bọn mình tỳ nhé!

— Tôi chỉ xin có một ý kiến nhỏ.

Đồng chí trung đoàn trưởng liền dừng bát cơm, hỏi ra:

— Có gì đấy, nói xem nào?

Với một giọng không được bình tĩnh, Xò nói to:

— Báo cáo, chúng tôi... chúng tôi không phải là lao công! Chúng tôi là công binh chứ không phải là lao công ạ! Báo cáo hết!

Nói xong, Xòà quay gót ra ngay, anh chạy nhanh ra khỏi trung đoàn bộ trước sự sững sốt của chính ủy và trung đoàn trưởng.

Sau đó, đồng chí chính ủy còn nhận được một kiến nghị của ban chỉ huy đại đội công binh, đính kèm theo bản kế hoạch huấn luyện của trung đoàn đã duyệt và bản quy tắc hội thao của sư sắp tới.

Ngay hôm sau, ban chỉ huy trung đoàn phải họp và thống nhất, đình chỉ mọi công việc, đề đại đội công binh được huấn luyện. Với lý do chính đáng là: không thủ trưởng nào muốn đơn vị mình «đội sỏ» ở hội thao sư đoàn sắp tới.

Kề ra cũng đã quá muộn, nhưng lần này Xòà đã chủ động giữ được nếp bồi dưỡng cán bộ tiêu đội được hơn một tháng nay, nên tuy muộn, nhưng vẫn còn là may (!)

Cuộc chạy đua giữa thỏ và... mìn

Hẳn các bạn trong chúng ta không quên câu chuyện ngụ ngôn: «Rùa và thỏ». Với tính hợm mình, coi thường người khác, thỏ bèn rủ rùa chạy thi. Rùa cũng bằng lòng, biết sức mình nặng nề chậm chạp, nên rùa cứ chịu khó bền bỉ bò, không chịu dừng lại nghỉ. Còn thỏ thì kiêu căng, coi thường rùa, cứ nhàn nhả đi chơi, kiếm cỏ non ăn rồi nó dựa nghỉ ngơi, đến khi trông thấy rùa gần tới đích thì mới sợ tỉnh, chạy bán sống bán chết, nhưng cũng không kịp nữa, đành chịu thua rùa. Ấy là chuyện thỏ và rùa. Rùa còn biết bò, chứ ở đây quả mìn không biết bò mà chú thỏ vẫn cứ thua đấy!

Chuyện xảy ra ở tiểu đoàn 15, tiểu đoàn công binh chủ lực của sư đoàn.

Số là thế này, sau khi bị cay cú về bản thông báo lần trước, tuy không xếp hạng nhưng tiêu đoàn 15 coi như đứng cuối toàn sư đoàn. Chủ lực của sư mà lại kém các đơn vị thì cay quá chứ còn gì nữa. Tiêu đoàn trưởng Trúc quyết tâm lần này dứt điểm, khôi phục lại vị trí trong sư đoàn bằng một chương trình huấn luyện tập trung hai tháng, trước khi đi « thi đấu » toàn sư. Anh không muốn cho huấn luyện ngay theo kế hoạch của sư đoàn, vì sợ học xong đề lâu lại quên mất.

Tuy đã được lệnh tạm dừng các việc làm kinh tế lại, tập trung vào huấn luyện ngay, nhưng Trúc lại « nghĩ » thấy có món hời khác. Đó là khu kho xưởng của xí nghiệp nước mắm. Anh sơ bộ tính, chỉ cần làm hơn một tháng trời có thể lãi gần chục ngàn. Chưa kể còn bớt được hàng tấn xi măng về xây nhà cho tiêu đoàn. Và, mối quan hệ với xí nghiệp mắm sau này có thể cung cấp cho tiêu đoàn hàng trăm lít ngoài kế hoạch mỗi tháng, vừa cải thiện đời sống cho đơn vị, vừa đề cung cấp cho cán bộ, cải thiện cho gia đình...

Thế là đại đội 1 của Khái lại lao vào xây dựng xí nghiệp mắm. Tuy nhiên, Khái cũng khôn lỏi. Sau một thời gian lao động, anh đề nghị rút cán bộ tiêu đội về tập huấn trước đề sau này huấn luyện phân đội cho dễ. Tiêu đoàn trưởng Trúc cũng đồng ý. Nhưng việc xây nhà mắm không được thuận lợi. Thời tiết mưa gió luôn, vật tư chậm trễ, tốc độ thi công chậm, thành thử lớp tập huấn cán bộ tiêu đội chưa được một tuần lại phải vội vàng giải tán về đây mạnh tốc độ thi công. Tiêu đoàn trưởng Trúc mĩa mai:

— Thôi, ông Khái ơi, ông cứ tập trung dứt điểm từng việc đi, cứ bôi bác ra như vậy thì chẳng việc nào ra hồn đâu (!)

Thế là Khải hùng hục lao vào làm nhà. Bao nhiêu khó khăn dè ra, làm ngày làm đêm mà vẫn không kịp tiến độ. Trên thóc, dưới thóc và kế hoạch huấn luyện cũng thôi thúc Khải. Kế hoạch thi công xí nghiệp mấm phải kéo dài thêm hơn một tháng.

Kế đó, đến vụ cấy chiêm, gần bốn mẫu ruộng của đại đội, không thể bỏ được. Lại còn hàng chục mẫu của tiểu đoàn, không cấy thì không đạt chỉ tiêu tụt tụt lương thực, trên sẽ cắt tem phiếu, lấy gì cho bộ đội ăn. Thế là dăm lao phải theo lao, đơn vị lại đi làm ruộng cấy lúa. Đại đội trưởng Khải sốt ruột lắm, định rút một trung đội về huấn luyện trước, nhưng tiểu đoàn trưởng Trúc lại nói kích:

— Năm ngoái các anh còn nợ tiểu đoàn gần một tấn gạo đấy. Năm nay các anh lại định ăn bám vào tiểu đoàn nữa hay sao?

Rồi tiểu đoàn trưởng hạ giọng, vẻ thân mật:

— Cậu không thấy à? Năm kia chúng tớ chỉ cần tập trung rèn 15 ngày mà đi hội thao cũng nhất đấy. Vấn đề là ăn nhau ở cái phương pháp chứ đâu ở cái thời gian, cậu chỉ lo bò trắng răng, cầm đèn chạy trước ô tô thôi.

— Báo cáo, tôi lại lo như lần trước, nước đến chân các thủ trưởng mới cho huấn luyện thì chúng tôi làm sao kịp được?

— Ấy là tại các cậu chưa chịu nghiên cứu biện pháp huấn luyện thật khoa học (!) — Nói xong, Trúc nhìn Khải, gật gật đầu như đề cứng cổ lòng tin cho Khải.

Thế là Khải lại đành phải im, tự ái về món nợ năm ngoái (vì đại đội phải đi làm công trình nên không cấy được mấy, tiểu đoàn phải bù). Anh bàn với đại đội, kiên quyết cấy nhiều hơn dè đủ trả nợ cho tiểu đoàn.

Lại nói về cuộc hội thao vượt sông năm ngoái. Quả thật, trong cuộc hội thao vượt sông ở bến sông Ninh, tiểu đoàn 15 đã đạt giải nhất toàn Quân khu về môn cầu phà. Đó là đại đội 2 của tiểu đoàn. Đại đội này vốn có truyền thống cầu phà nổi tiếng toàn quân, trước đây thuộc đoàn công binh 19-5. Mãi đến đầu năm 1977 sư đoàn chúng tôi mới được thành lập lại tiểu đoàn công binh, trên mới điều đại đội 2 về thành đại đội vượt sông của tiểu đoàn. Đại đội này hầu hết là lính cũ đã được rèn luyện trong chiến tranh, từ chiến trường Lào đến chiến dịch Hồ Chí Minh. Số lính trẻ nhất cũng đã được qua một mùa huấn luyện. Ngay từ giữa năm khi có thông báo sẽ hội thao vượt sông, đại đội này đã được tiểu đoàn dành thời gian huấn luyện khá dài. Trên ban công binh sư cũng đã đầu tư khá nhiều vật chất, xăng dầu, và cử cán bộ xuống thường xuyên giúp đỡ. Vì đội hình « thi đấu » chỉ là một trung đội nên đại đội cũng chỉ chọn một đội tuyển thủ « gà nòi » nhất để luyện thi, với những cán bộ chỉ huy có kinh nghiệm.

Với truyền thống và lực lượng, sở trường sẵn có của mình, cộng với sự đầu tư của tiểu đoàn và sư đoàn, nên phân đội vượt sông này đã chiếm giải nhất ở hội thao quân khu.

Ấy thế mà trong hội nghị xây dựng đơn vị cơ sở mạnh của sư đoàn, tiểu đoàn trưởng Trúc được lên báo cáo kinh nghiệm điển hình. Anh nói: «...Chúng tôi lấy tân binh, chỉ cần 15 ngày tập trung huấn luyện mà cũng đã đạt giải nhất trong hội thao vượt sông», và «kinh nghiệm của chúng tôi là phải có một phương pháp huấn luyện thật tốt, thật khoa học. Bí quyết của chúng tôi là ăn nhau ở phương pháp huấn luyện chứ không cần nhiều thời gian...»⁽¹⁾

Hội trưởng đều xôn xao lên về một kỷ lục bất ngờ đó. Rồi chẳng hiểu sao, một đồng chí phó chính ủy

đang chủ trì hội nghị đó liền đứng lên hưởng ứng ngay:

— Đấy, các đồng chí phải học tập tiêu đoàn 15, đến công binh kỹ thuật như thế, mà cũng chỉ cần mười lăm ngày đã đạt giải nhất, tại sao các đồng chí ở quân huấn lại cứ phải đề ra chương trình huấn luyện tan binh những ba tháng. Thật là lãng phí thời gian, lãng phí tiền của. Làm sao phải rút ngắn thời gian huấn luyện xuống, chỉ cần mười lăm ngày hoặc cùng lắm một tháng, người chiến sĩ phải chiến đấu giỏi toàn diện được (?).

Hội trường lại càng ồn ào hẳn lên. Các đại biểu ngơ ngác nhìn nhau. Ai đó thốt lên:

— Ôi, một sự kỳ lạ không thể hiểu được!

Nếu vậy thì, hỏi những người chỉ huy, những nhà khoa học giáo dục, những nhà khoa học quân sự! Bài bản sách vở của các ngài hãy đem đốt hết đi. Cứ theo kinh nghiệm của tiêu đoàn trưởng Trúc và lời nói của đồng chí phó chính ủy trên mà làm (!) Chính họ sẽ là thủ phạm giết hết những người lính của họ ngay từ phút đầu tiên ra trận (!)

Dư luận xôn xao về thành tích của tiêu đoàn trưởng Trúc và lời phát biểu của đồng chí phó chính ủy nọ kéo dài mãi hàng năm trời.

Còn ở đây, số phận của thằng Khái, bạn tôi, trong cuộc đua này ra sao, phải đến cuộc hội thao sắp tới sẽ mới rõ.

Miu thật hay già

Đồng chí Thành luôn luôn nhắc tôi, don đốc các đơn vị công binh thực hiện chương trình huấn luyện đề kịp chuẩn bị dự hội thao sắp tới. Về phần cơ quan, chúng tôi cũng chuẩn bị một cách tích cực. Theo

phương án của anh Thành đã được tham mưu trưởng sư đoàn duyệt, thì có thể nói, đây là một cuộc diễn tập, vì có thực binh, làm thực sự thực tế trên địa hình chiến thuật. Lại vừa là một cuộc hội thao vì có thi đấu giữa các đơn vị với nhau. Có chấm điểm, xếp loại hăn hoi, nhằm mục đích đề kiểm tra đánh giá chất lượng huấn luyện. Lần đầu tiên tôi được dự một cuộc diễn tập theo kiểu này, vừa sinh động, thực tế mà vẫn nghiêm túc chặt chẽ.

Thấm thoát, thời gian diễn tập đã đến. Ban chỉ đạo và ban giám khảo đã được thành lập. Đồng chí tham mưu trưởng chỉ định đồng chí Thành, phó ban công binh trực tiếp chủ trì ban chỉ đạo.

Vào một ngày trung tuần tháng mười hai. Lệnh báo động được phát đi. Những đại đội công binh được điều động theo mệnh lệnh chiến đấu do sư đoàn phát. Hẹn đúng giờ G. Ngày N. đại đội phải có mặt tại X. gặp Ban chỉ đạo nhận nhiệm vụ. Đơn vị xa nhất cách khoảng 60 ki-lô-mét, hành quân bằng ô-tô, đơn vị gần nhất cách 20 ki-lô-mét, hành quân bộ.

Sau khi đến vị trí tập kết, cán bộ đại đội được ban chỉ đạo phổ biến tình huống, giao nhiệm vụ: Giai đoạn đầu, bước một: phải đi trinh sát và thiết kế bố trí mìn và vật cản ở một hướng phòng ngự. Bước hai: triển khai đội hình bố trí mìn, lần thứ nhất, bố trí bằng mìn giả, lần thứ hai, bố trí mìn thật. Bước ba: do vẽ sơ đồ đánh dấu bãi mìn. Bước bốn: đi dò gỡ một bãi mìn do đơn vị khác bố trí. Sau đó là giai đoạn hai: xử trí một số tình huống chiến thuật, ngăn chặn địch dò bộ hoặc tiến công vào một hướng, hoặc trên một trục đường, v.v. và tiếp các giai đoạn sau nữa.

Mỗi đại đội ở một địa hình khác nhau, cách xa từ ba đến mười ki-lô-mét, trên trận địa phòng ngự

thực tế của trung đoàn 5. Ở mỗi nơi đều có từng tờ đạo diễn và giám khảo theo dõi chăm diêm mọi mặt của đơn vị, từ tư thế tác phong, chấp hành điều lệnh, trang bị chiến đấu, ý thức địch tình, kỹ thuật, chiến thuật, động tác chỉ huy, an toàn, tiết kiệm, kỷ luật dân vận, tổ chức đời sống, cơ vũ chính trị trên trận địa v.v. Tóm lại, kể từ lúc nhận mệnh lệnh bằng điện ở đơn vị trở đi, đến khi hành quân về, đều có theo dõi chăm diêm tất cả về mọi mặt?

Trong suốt ba ngày đêm diễn tập và hội thao, có biết bao nhiêu chuyện vui, chuyện buồn. Bao nhiêu nỗi mừng, lo âu, thất vọng. Những tiếng xuyết xoa, chê bai, gát gông lẫn nhau, những tiếng cười, những tiếng hò reo, và cả tiếng đàn, tiếng hát trên thao trường, trận địa...

Có một chuyện làm chúng tôi vừa buồn cười, vừa đau lòng. Theo quy ước diễn tập: lần thứ hai có bố trí mìn thật; mìn do Ban chỉ đạo cấp tại kho dã ngoại. Việc bố trí mìn lần thứ nhất bằng mìn giả thì chẳng có chuyện gì đáng phải nói. Nhiều cán bộ, chiến sĩ chỉ làm đại khái cho qua, có khi chỉ làm động tác giả. Và phần nhiều làm sai quy tắc an toàn. Nhưng không sao, ít người phát hiện được, mà nó cũng không nguy hiểm gì? Cán bộ anh nào cũng sẵn sàng, sát sao, chạy đi chạy lại bừa bãi cả trên bãi mìn.

Nhưng đến lượt thứ hai, bố trí mìn thật thì thái độ khác hẳn, chính lúc này mới thể hiện được chất lượng huấn luyện và bản lĩnh chiến đấu của người chiến sĩ, tác phong chỉ huy của người cán bộ.

Ở khu vực diễn tập của đại đội công binh trung đoàn 9 do trung sĩ Chấn chỉ huy, chẳng biết do kinh nghiệm bản thân, hay sự truyền cảm bản lĩnh chiến đấu của Minh — cô sinh viên tóc dài — sang cho cậu em, mà thấy Chấn chỉ huy có vẻ bình tĩnh

và chững chặc hẳn. Các chiến sĩ của anh bố trí mìn cũng khá thành thạo, và đúng nguyên tắc kỹ thuật, an toàn.

Ở khu vực đại đội công binh trung đoàn 5, đơn vị sở tại, do thiếu úy Xòla chỉ huy thì lại kém hơn. Cậu Xòla vốn là tay gan lì tướng quân, nhưng lúc đầu cũng mất bình tĩnh. Có nhiều chiến sĩ vừa bố trí vừa run. Cầm quả mìn không vững. Đại đội trưởng phải cho ra khỏi bãi mìn, sợ gây nên tai nạn nguy hiểm. Xòla cứ phải đi từ đầu này đến đầu kia, nhắc nhở từng động tác cho chiến sĩ. Có lúc cũng phải làm thay cho chiến sĩ nữa. Nhưng kè ra cũng còn tạm được.

Riêng ở khu vực diễn tập của đại đội 1 tiểu đoàn 15 do thiếu úy Khái chỉ huy thì khác hẳn. Nếu như lần thứ nhất ồn ào, náo nhiệt, mất trật tự bao nhiêu thì lần này lại quá im lặng. Có tới ba, bốn chiến sĩ sợ không dám vào bãi mìn. Số người ở trong bãi mìn thì quá nửa chỉ ngồi cầm mìn mà không dám bố trí. Mặc cho trung đội trưởng và đại đội trưởng hò hét, nhắc nhở, hò từng động tác, vẫn không dám làm. Nhiều cậu run bần bật, toát mồ hôi ướt cả áo.

Đây là hậu quả của phương pháp huấn luyện kiểu «tập trung dứt diêm thời gian ngắn» (!) của tiểu đoàn trưởng Trúc đây! Khờ cho thằng Khái, chỉ có năm ngày huấn luyện nước rút, thì nó làm sao cho bộ đội bố trí mìn thành thạo được.

Tiểu đoàn trưởng Trúc vừa lúc này có mặt ở đây, nhưng thấy tình trạng nguy hiểm này đã vội đi đâu mất rồi. Anh không ngờ có tình huống diễn tập bố trí mìn thật như thế này, anh phải lảng tránh do sợ liên quan trách nhiệm (?) nếu xảy ra tai nạn ở đây và lo cả mảnh mìn có thể vô tình bắn trúng vào mình nữa. Một số cán bộ khác, có cả cán bộ

trung đoàn đến tham quan, thấy vậy cũng theo anh Trúc rút lui dần về phía sau. Chỉ một lúc chẳng còn nhìn thấy khách tham quan và cán bộ đơn vị đến trực tiếp chỉ đạo nữa.

Mười lăm phút, rồi hai mươi phút, bãi mìn của đại đội 1 vẫn chưa bố trí xong quả nào. Mãi đến lúc đồng chí Thành, trưởng ban chỉ đạo, ra tình huống khẩn trương và yêu cầu đại đội trưởng phải làm nhanh, đại đội trưởng Khái liền hô rất to và cộc lốc:

— Tất cả vào bãi mìn!

Các chiến sĩ đều chạy vào bãi. Khái lại hô:

— Cầm mìn trên tay giơ lên! Bắt đầu bố trí mìn!

Nhưng rồi cả cậu Khái cũng lại toát mồ hôi. Chân nó run run đứng không vững. Nó cứ lùi dần, lùi dần về phía sau mô đá, đề khởi nhìn thấy anh Thành ban chỉ đạo, khởi nhìn thấy tôi trong ban giám khảo và đề khởi nhìn thấy cả anh em đang bố trí mìn nữa. Tôi chỉ còn nhìn thấy đồng chí trung đội trưởng đang đi bố trí từng quả mìn một thay cho chiến sĩ. Đến hết giờ quy định, đại đội 1 mới bố trí được một phần ba số mìn theo thiết kế. Ban chỉ đạo đành phải cho thôi tập. Mọi người ra khỏi bãi mìn, trừ người gác số mìn đã bố trí.

Trên đường về vị trí tập kết, thằng Khái như người mất hồn. Nó lùi thủi đi một mình chẳng nói chẳng rằng. Tôi đuổi kịp nó và đưa cho nó một cái đầu nõ của quả mìn thật và bảo nó:

— Cậu xem lại mà xem!

Nó gặt lại tôi:

— Thì đầu nõ MVB chứ lạ gì nữa?

— Nhưng cứ xem kỹ lại xem nào?

— Tôi giúi vào tay nó. Nó cầm lấy xem đi xem lại; rồi một thoáng nghiêngờ hiện lên nét mặt nó. Nó liếc vặn đoạn ống dựng kịp nờ ra, rồi bỗng nó kêu lên:

— Trời! Không có kịp nờ, tức là đầu nờ đã bị triệt tiêu... Hết nguy hiểm... Tuyệt đối an toàn...! À, té ra ban chỉ đạo đã bí mật làm cho mất tác dụng rồi. Khôn ngoan thật! Vậy mà mình cứ tưởng... Nó thở ra một hơi dài.

Rồi Khái sẵn đốn, nhảy bõ vào tôi, vừa cười vừa đấm lia lịa:

— Đồ dều, thế mà không mách tao từ đầu!

— Mách cho mày thì còn gì là tao nữa!

Chi tại cơ hàng xóm

Vào giai đoạn thứ ba của cuộc diễn tập. Có một tình huống ngoài dự kiến. Theo yêu cầu của ban chỉ huy quân sự huyện, đề tạo điều kiện huấn luyện cho dân quân du kích địa phương và đề chuẩn bị cho các lực lượng hiệp đồng tác chiến tại chỗ, bộ tư lệnh sư đoàn đồng ý cho một số phân đội công binh dân quân tự vệ ở khu vực Đồ Sơn tham gia diễn tập.

Ban chỉ đạo họp và thống nhất bõ sung chương trình, tình huống, tướng định vào giai đoạn ba cuộc diễn tập. Đồng chí tham mưu trưởng sư đoàn trực tiếp thông qua các phương án bõ sung tại thực địa. Cùng tham dự có cả đồng chí trung đoàn trưởng trung đoàn 5 và chỉ huy trưởng ban chỉ huy quân sự huyện.

Trung đội tự vệ công binh của xí nghiệp đánh cá được tham gia diễn tập với đại đội công binh trung đoàn 9 ở Cảng cá. Tiều đội công binh của Công ty du lịch tham gia với đại đội công binh trung đoàn 7 ở Bãi tắm. Đại đội tự vệ công binh của Công ty xây dựng diễn tập phối hợp với công binh trung

đoàn 5 ở khu sân bay. Còn trung đội dân quân công binh xã Đờ Sơn thì làm lực lượng công binh dự bị cùng với đại đội 1 tiểu đoàn 15.

Trung đội công binh dân quân Đờ Sơn phần lớn là nữ, do cô Đợi làm trung đội trưởng. Tưởng ai xa lạ, hóa ra lại chính là cô gái hàng xóm của đại đội trưởng Khái, nơi đang đóng quân ở nhà dân hiện nay. Hèn chi, mấy hôm nay cô gái này hay la cà vào chỗ đơn vị Khái chuẩn bị học cụ, rồi lại hay chịu khó nghe chuyện của mấy anh lính trẻ công binh, bàn tán binh luận, hoặc rút kinh nghiệm về những buổi diễn tập. Tóm lại là cô ta, tuy không ra thao trường, nhưng vẫn nắm được hết tình hình diễn tập của đại đội 1. Cô cho rút kinh nghiệm rồi đến tối lại kéo quân lên đồi tập. Có hôm suốt đêm, mãi gần sáng mới về. Cái cô gái có đôi má bánh đúc luôn luôn đỏ này cứ hay sán đến gần đại đội trưởng Khái đề hỏi chuyện hoặc thăm hỏi tình hình tập tành. Thỉnh thoảng lại tán thưởng, động viên mấy câu:

— Chà, các anh vất vả quá nhỉ? Hôm nay bố em bảo biểu các anh ẵm chè xanh đề uống cho mát ruột — Cô ta giúi nón chè xanh dầy áp vào tận tay Khái bắt nhận bằng được.

— Chôn mình thật thì sợ lắm anh nhỉ? Nhớ ra một cái thì... — Cô ta lấp lửng, tỏ vẻ lo sợ.

— Thì làm sao? Nếu học tập mà nắm vững yếu lĩnh động tác thì lo gì! — Khái lại được thề vắn lại cô gái — Chà, con gái các cô mà cũng thích chuyện bom mìn!

— ...

Mãi đến sáng nay Khái mới được lệnh ban chỉ đạo phổ biến, và thấy Đợi — cái cô hàng xóm ấy — dẫn

trung đội dân quân của mình đến sân nhà đại đội, rồi báo cáo rất chững chạc :

— Tôi, Nguyễn Thị Đợi, trung đội trưởng trung đội dân quân công binh, báo cáo đồng chí đại đội trưởng : Theo lệnh của ban chỉ đạo, trung đội dân quân có mặt, dưới sự chỉ huy của đồng chí !

Lúc này anh mới ngàn cả người. Thì ra cũng máu nhà công binh ta cả, hèn nào cô ta cứ hay sẵn đón chuyện bom mìn thế. Nhưng Khái cũng thấy thích thú. lần đầu tiên anh được chỉ huy phối hợp với dân quân công binh. Không hiểu sao, ngay từ đầu anh đã thấy có cảm tình với cô gái nhí nhảnh này.

Lúc đầu, Khái cho rằng, bộ đội mình tuy có kém vì chưa được huấn luyện mấy, nhưng cũng không đến nỗi chịu thua cánh dân quân tự vệ, nhất là cánh con gái nông thôn này. Nếu cần, cứ đem mìn thật ra dọa, các cô lại không co rúm lại hơn mấy chú lính mới của mình ấy ư ?

Nhưng đại đội trưởng Khái đã làm. Trong suốt cả giai đoạn ba diễn tập, càng ngày càng thấy trung đội dân quân này là một đối thủ đáng gờm của đại đội 1. Vì có thêm các cô gái phối hợp, nên lính ta tập tành cũng có khí thế hơn, sôi nổi và rôm rả hơn. Nhưng mặc dầu cho đại đội trưởng hò hét thúc giục, mà đội hình khắc phục vật cản qua bãi mìn của đại đội 1 vẫn không thể nào đudi kịp được trung đội dân quân. Đến lúc nghỉ, một cậu nào đó đã lém lỉnh và chổng chể một cách khôn khéo :

— Thế là đại đội trưởng Khái thua trung đội trưởng Đợi 1—0 rồi nhé !

Cả cánh nam, nữ túm câu chuyện đó tán thêm như vờ chợp.

Đến giai đoạn cuối cùng, đề phối hợp kiểm tra dân quân bố trí và đánh dấu một bãi mìn, cần phải

có lực lượng làm đáy dè tháo gỡ. Ban chỉ đạo sau khi thảo luận cân nhắc, thấy số điểm của đại đội 1 quá thấp, nên đã thống nhất cho đại đội 1 tham gia xử trí tháo gỡ bãi mìn của trung đội dân quân Cô Đợi, dè tính thêm điểm vào thành tích chung. Đây là một sự chiếu cố ngầm, mà tôi đã cố tình đề nghị ban chỉ đạo, dè gỡ thêm số điểm cho đại đội 1. Nếu như đại đội 1 tháo gỡ hoàn chỉnh bãi mìn này, thì tỷ số điểm sẽ được nâng lên, đủ mức đạt yêu cầu, và có thể được xếp vào hàng thứ ba. Không lẽ đề tiêu đoàn chủ lực của sư lại đứng cuối cùng hoặc không đạt yêu cầu. Tôi lo cho thắng Khái, nó sẽ ăn nói làm sao sau này?

Nhưng tội nghiệp cho nó. Khi được lệnh cho quân vào dò gỡ bãi mìn của trung đội cô Đợi thì... một giờ, một giờ ba mươi phút, rồi hai giờ... Trung đội trưởng nhảy xò vào. Rồi đại đội trưởng cũng nhảy xò vào. Đã quá thời gian quy định thêm ba mươi phút nữa, mà vẫn không phát hiện và tháo gỡ hết bãi mìn. Cuối cùng vẫn bỏ sót một quả mìn chống tăng...

Bỗng dừng đại đội trưởng Khái, mồ hôi mồ kê nhễ nhại, gắt om sòm lên với cô Đợi ở giữa thao trường:

— Bản đồ ghi chép bãi mìn của cô vẽ sai.

— Không sai đâu, anh xem lại đi—Cô Đợi cãi lại.

Một số chiến sĩ được đà cũng nhao nhào lên:

— Vẽ sai, vẽ sai, thì tìm thế nào được?

Các cô dân quân cũng không vừa:

— Vẽ đúng, vẽ đúng, các anh tìm sai! Ê béu! Không tìm được lại đồ vạ cho người ta...

Lời qua tiếng lại om sòm cả lên. Mãi đến khi ban giám khảo đứng ra làm trọng tài, mới cả hai bên cứ đại biểu đến cùng xác minh, thì: bản vẽ của cô Đợi

hoàn toàn chính xác. Nhưng do bên bộ đội, dò gỡ không đúng bài bản thứ tự, dào bối lung tung nên đã bỏ sót mà thôi.

— Thế là lại 2-0 rồi nhé!— Mấy cô dân quân lúc này được thế, khích bác ngay mấy anh bạn trẻ.

— Thế mà cũng đòi đi đấu dò gỡ nữa? Nếu ở chiến trường thật thì các anh đã bắt chúng em phải đề tang rồi đấy!

— Ê! Về làm lính của chị Đội chúng em mà học nhé!

Đến lúc này tôi cũng chẳng còn phương sách gì đề vớt vát cho đại đội 1 và gỡ lại danh dự cho thằng Khải được nữa.

Cuộc họp tổng kết rút kinh nghiệm cuộc diễn tập, hội thảo kiểm tra được tiến hành ngay trên hiện trường vào tối hôm đó tại Đờ Sơn. Mọi việc chấm điểm và nhận xét của ban giám khảo và ban chỉ đạo đều được ghi lên bảng to, công khai, đề mọi người tham gia ý kiến. Nói chung không ai có khiếu nại gì cả, bởi vì phương pháp chấm điểm đã công bố rõ ràng và rất tỉ mỉ, khoa học, ai cũng có thể chấm cho bản thân mình và đơn vị mình. Rồi dựa trên những con số đó, tự đánh giá về đơn vị mình được.

Ban chỉ đạo công bố kết quả cuộc hội thảo:

— Về các đơn vị bộ đội: Nhất, đại đội công binh trung đoàn 9. Nhì, đại đội công binh trung đoàn 5. Ba, đại đội công binh trung đoàn 7. Cuối cùng là đại đội 1 tiểu đoàn 15.

— Về các đơn vị dân quân; Nhất, trung đội công binh xã Đờ Sơn. Nhì, trung đội công binh xí nghiệp đánh cá. Ba, đại đội công binh công ty xây dựng. Cuối cùng là tiểu đội công binh công ty du lịch.

Sau phần đánh giá chung của ban chỉ đạo do kỹ sư Thành báo cáo, đồng chí tư lệnh phó thay mặt bộ tư lệnh sư đoàn, biếu dưng các đơn vị tham

gia diễn tập, động viên nhắc nhở các đơn vị phát huy thành tích, khắc phục khuyết điểm, tiếp tục hoàn thành tốt các chương trình huấn luyện, dày mạnh cuộc vận động nâng cao chất lượng chiến đấu của các lực lượng vũ trang đề sẵn sàng chiến đấu được ngay.

Sau đó các đại biểu phát biểu. Từ trung đoàn trưởng trung đoàn 5 đến các đại đội trưởng công binh, dân quân, ai cũng nói: Cuộc diễn tập này thật bổ ích và lý thú; cần phải có nhiều cuộc diễn tập, hội thao như thế về tất cả các mặt, kỹ chiến thuật của công binh, gọn nhẹ mà đạt kết quả tốt.

Người buồn nhất sau cuộc diễn tập là đại đội trưởng Khái. Một tay mồm mép như vậy mà phải im hơi lặng tiếng; mặc dầu cô hàng xóm đã khéo léo an ủi động viên anh, kéo bạn bè đến trêu chọc anh. Nhưng cố gắng lắm cũng chỉ là những nét cười gượng. Cô hàng xóm còn ngồi nói chuyện với Khái đến mãi khuya, rồi xin phép về đi tuần tra ven biển.

Lớp giữa

Tiêu đoàn trưởng Trúc ngay từ sau buổi chôn mình «nguy hiểm» đã lùi về phía sau, rồi im lặng lên xe về đơn vị từ lúc nào không ai biết. Chắc hẳn sau này thế nào cũng có một lý do công bố ở tiêu đoàn. Đại loại là: «Hôm đó tớ bận không ở lại trực tiếp chỉ đạo các cậu được, nên hồng bét hết cả (!)». Rồi lại có một loạt câu chê trách bâng quơ:

— Cái thằng cha Thành này thích bày vẽ chuyện tọng. Diễn tập với chả hội thao, thi với chả thử, chẳng qua lại chỉ là những trò hề, tốn thời gian, tốn lao động (!) v.v.